

Luonnontieteilijät:

”Laboratorioiden alasajo nakertaa Suomen kilpailukykyä”

■ Kun laboratoriot ajetaan alas ja niiden toiminnot rajojen taa, osaamista katoaa ja kilpailukyky vaarantuu. Katastrofi- ja poikkeusolosuhteissa oman osaamisen puute saattaa osoittautua jopa kohtalokkaaksi, pelkää Suomen luonnontieteilijöiden puhemies Jari Lehto.

Päivi Ikonen

Norjalaiselle Yaralle myyty Kemira Growhow’n lannoiteliiketoiminta lopetti tutkimuksensa Suomessa pian kaupan jälkeen.

Kemira aikoo keskittää tutkimus- ja tuotekehitystoimintansa Espooseen, mikä tietää valojen sammuttamista yhtiön Oulun, Vaasan ja Äetsän yksiköissä. *Kemia*-lehden painoon mennessä käynnissä olivat yt-neuvottelut 300 hengen irtisanomiseksi.

Valtio haluaa yhdistää kaikki kemialliset ja fysikaaliset laboratoriot toimintonsa yhteen isoon keskukseseen ja lakkauttaa nykyiset laboratoriot. Taustalla on tuottavuusohjelma, jonka mukaan henkilöresurssit on vähennettävä.

Kilpailuttamisen seurauksena keskusriskopoliisi luopuu laboratorion palvelujen tilaamisesta Kansanterveyslaitokselta. Rattijuoppojen veren tutkii vastedes yksityinen yritys, joka alihankkii analyysit ulkomailta.

”Myös kuntasektorilla muutos on ollut hurja”, lisää Luonnontieteiden Akateemisten Liiton LAL:n toiminnanjohtaja **Jari Lehto**.

”Parissa vuodessa laboratorioiden määrä on laskenut 36:sta kahdeksaantoista.”

Kuka tutkii tulevaisuudessa?

Viimeaikaiset uutiset ovat hätkähdyttäneet monia muitakin kuin niitä, joita asia välittömästi koskettaa.

Erityisen huolestunut kehityksestä on LAL, jota pelottaa koko kemian ja bioke-

mian alan tutkimuksen ja tuotekehityksen tilanne. Hallitusohjelma kirjaa tavoitteeseen työllisyyden ja hyvinvoinnin luomisen uudella osaamisella ja teknologialla, mutta kehitys on ollut päinvastainen.

Kemira Growhow’n tapauksessa ratkaiseva osakkeiden myyjä oli Suomen valtio. Myös Kemiran tilanteen taustalta löytyy syypääksi valtio, joka viime vuonna myi osuutensa yhtiöstä Oras Investille, LAL lataa syyskuussa julkistamassaan kannanotossa.

”Valtion olisi syytä harjoittaa hallitusohjelman linjauksia johdonmukaisesti omistajapolitiikassaan”, Jari Lehto kommentoi. ”Mikä nykyisen tien päässä odottaa, on avoin kysymys.”

Vastaukseksi Lehdolla tosin on oma valistunut arvauksensa.

”Meiltä loppuu alan osaaminen. Suomenhan pitäisi rakentaa menestyksensä tutkimukselle, tuotekehitykselle ja uusille innovaatioille. Jos tänne ei jää sellaisia työpaikkoja, joissa tutkijat tätä työtä tekevät, vaan kaikki tilataan ulkomailta, meiltä jää puuttamaan osaamisen leveä pohja.”

Alalle koulutetaan hänen mukaansa paljon ihmisiä, mutta jos heille ei löydy tekemistä, into näivetty nopeasti, eivätkä nuoret pian enää hakeudu luonnontieteellisiin opintoihinkaan.

”Kenen varaan silloin rakennamme tutkimuksen ja innovoinnin?”, Lehto kysyy eikä tällä kertaa osaa edes arvata vastausta.

Katastrofeissa ollaan omillaan

Tehostaminen ja uudelleenorganisointi on Lehdon mielestä sinänsä asiallista, jopa välttämätöntä.

”Emme me ole kategorisesti valtiollisen laboratorion keskuksen perustamista vastaan. Tehokkuudessa tärkeä aspekti kuitenkin on, että säilyy kiinteä yhteys siihen substanssiin, jota laboratorio palvelee.”

Lehdon mukaan analytiikan, valvonnan ja kehityksen tulee ehdottomasti olla yhdessä. Muussa tapauksessa toiminnan kokonaisvaikuttavuus heikkenee.

”Vaikkapa elintarviketurvallisuusvirastossa on oma laboratorionsa, jossa tehdään myös valvontaa ja kehittämistyötä. Jos sieltä toiminnot viedään kovin kauas johonkin keskukseseen – jonka intressissä on lähinnä kannattavuus –, orgaaninen yhteys talon sisäisten toimintojen välillä häiriintyy.”

Yksi jättiläismäinen laboratorion keskus kuulostaa siksi huonolta. ”Mieluummin esimerkiksi hallinnonalakohtaisia keskuksia tai sitten jokin muu jako, joka kuitenkin säilyttää eri toimintojen yhteydet.”

Kunnissa laboratorion toimintojen järjestelyyn on selvempi tarve. Pieniksi osoitettuneita yksiköitä yhdistetään, mikä voi olla järkevääkin.

”Sielläkin kuitenkin näkyy ulkomaisiin käsiin siirtyminen. Ulkomaisessa omistuksessa ei tietenkään ole vikaa, jos se tuottaa tännekin työtä ja osaamista.”

Selvän riskin tietämyksen siirtymisessä rajojen taakse Lehto kuitenkin tunnustaa. Katastrofi- ja poikkeusolosuhteissa Suomi saattaa jäädä omilleen, jolloin tilanne voi muodostua vaaralliseksi.

”Sellaisessa tapauksessa meillä on oltava omaakin osaamista esimerkiksi analytiikasta.”

Laboratorioiden mukana ulkomaille häipyy myös Suomen kilpailukyky, varoittavat luonnontieteilijät.